

рабочей силы. Подобная и специализация сельского хозяйства. Но аграрный сектор Польши отмечается значительно большей интенсивностью и производительностью, чем отечественный. После вступления Польши в Европейский Союз её сельское хозяйство стало развиваться гораздо успешнее. Состояние фермеров улучшилось через помощь из фондов Общей сельскохозяйственной политики ЕС. Украина ожидает подписания Соглашения об ассоциации с Европейским Союзом. Поэтому использование польского опыта аграрной политики огромное значение для процесса евроинтеграции Украины.

Ключевые слова: аграрная политика, Общая сельскохозяйственная политика ЕС, развитие сельских территорий, европейская интеграция Украины.

Korchun Valentina. Agricultural Policy in Poland and Ukraine: Using of the Polish Experience in European Integration of Ukraine. The agricultural policy is a necessary component of the state's economic policy. The agricultural sector is the most important in the social sense, therefore necessary to ensure the stability in the flow of food products into the market of the country. Recent years have been unstable for the agricultural sector. The price volatility has increased, with significant fluctuations in food prices and investment. Therefore, agricultural policy should respond not only conditions that formed on the domestic market, but also consider the possible risks of external and international market. The agricultural markets are affected by macroeconomic disturbances, disease outbreaks, unfavorable weather phenomena such as floods and droughts. The last become more frequent due to the climate change. Now the farmers are more open to the market forces than before because the agricultural policy has become less related with the production and prices. Poland is a country that is similar to Ukraine by the natural conditions and agricultural production. About 20 % of the labor force is employed in the agricultural sector in both countries. The specialization of agriculture is similar. But the agricultural sector in Poland is characterized by the greater intensity and productivity than in Ukraine. After Poland's accession to the European Union the agriculture started to develop much more successful. The conditions of farmers have improved through the assistance from the funds of the Common Agricultural Policy of the EU. Ukraine expects to sign the Association Agreement with the European Union. Therefore, using of the Polish experience of the agricultural policy is essential to the process of European integration of Ukraine.

Key words: agricultural Policy, the Common Agricultural Policy, rural development, European integration of Ukraine.

Стаття надійшла до редколегії
18.09.2013 р.

УДК 327.5:339.92

Костянтин Павлов

Україна на шляху інтеграції до Європейського Союзу. Вигоди та загрози

У статті визначено переваги, перспективи та проблеми в процесі руху України до повноцінної інтеграції в Європейський Союз через підписання угоди про асоціацію на прикладі західного партнера – Польщі. Проаналізовано макроекономічні показники України та Польщі станом на 2012 р. Схарактеризовано низку операційних програм, які відбуваються в Польщі, а також обсяги їх фінансування. У результаті аналізу можемо бачити, які вигоди чекають на Україну в разі інтеграції до ЄС та в якому напрямі й за яким призначенням працюватимуть додаткові фінансові ресурси. Представлено вигоди й загрози, які чекають нашу державу на шляху до входження в ЄС.

Ключові слова: інтеграція, іноземні інвестиції, операційні програми, безробіття, Світовий банк.

Постановка наукової проблеми та її значення. Останнім часом суспільство перебуває в напруженому стані, що спричинено невизначеністю держави, у якому ж напрямі повинна рухатись Україна. Прихильники Європейського Союзу та Митного союзу, досі сперечаються щодо економічних загроз і вигод у результаті майбутньої інтеграції України. І прибічники, і противники того чи того вектора надали свої економічні розрахунки доходів і втрат за різних умов розвитку подій. Але в результаті того, що такі оцінки та прогнози ґрунтуються суто на припущеннях, а не на фактах, вони є малоефективними. Це спричинено тим, що логіка розвитку вітчизняної економіки не зумовлена суто економічними чинниками, а її залежність від політичних процесів унеможливорює точне прогнозування майбутнього України.

© Павлов К., 2013

Достовірний метод оцінювання майбутніх перспектив України в різних інтеграційних напрямках – аналіз стану країн, які вже перебувають у різних об'єднаннях. Щодо Митного союзу, то для прикладу можемо назвати Казахстан чи Білорусь, які вже працюють у складі цього об'єднання. Якщо представники зазначеного напрямку наводять оцінки вигод для України за умови повноцінної інтеграції до Митного союзу, то на іншому боці мають указуватися потенційні вигоди України теж від повноцінної інтеграції до ЄС, а не на проміжному етапі у вигляді асоціації. У такому контексті найкращим прикладом, що демонструє перспективи європейського вектора інтеграції України, є Польща.

Аналіз досліджень цієї проблеми. У наукових публікаціях чимало уваги приділено питанню інтеграції України у Європейський Союз. Ці проблеми висвітлено в наукових роботах М. Пер Ботольфа, Н. Осадчої, О. Молдована, І. Яков'юк, О. Зелінської, Я. Логінова.

Мета й завдання статті. Мета статті – дослідити особливості інтеграційного процесу України у Європейський Союз.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Україна та Польща – держави, що мали приблизно однаковий стан на початку трансформаційних перетворень, подібне складне геополітичне положення й економічну структуру. Порівняння сучасних результатів двох держав дає можливість повністю оцінити показники соціально-економічного розвитку. Показовий щодо цього аналіз ключових макроекономічних показників двох країн.

Зазначимо, що показники наведено в перерахунку в євро без урахування паритету купівельної спроможності. Це зумовлено специфікою методики визначення паритету купівельної спроможності, яку застосовує Світовий банк.

Ця методика прийнятна тоді, коли йдеться про порівняння показників ВВП кількох десятків країн, а в разі порівняння двох економік приблизна.

Наприклад, відповідно до вказівок Світового банку варто було б урахувати вартість однієї поїздки в громадському транспорті, що в Польщі становить близько 10 грн, а в Україні – 2 грн, але за умови використання місячних проїзних квитків реальна вартість такої поїздки в Польщі нижча, ніж в Україні. Порівняльний аналіз рівня цін на різні групи товарів демонструє нам, що загалом у Польщі ціни на порядок нижчі, ніж в Україні, тому чинник паритету купівельної спроможності в жодному разі не перебільшує показників соціально-економічного розвитку наших західних сусідів.

У результаті Польща – країна яка завжди трималася чіткого курсу на євроінтеграцію – досягла вищих економічних показників, порівняно з Україною, яка, зі свого боку, намагалась отримати «бонуси» в процесі декларування своїх інтеграційних прагнень одночасно в східному й західному напрямках. Із моменту приєднання Польщі до Європейського Союзу економічний розвиток країни значно прискорився, а темп зростання ВВП у всі роки був вищим, ніж середньоевропейський показник, що й сприяло зменшенню різниці в рівні економічного розвитку між Польщею та ЄС. У результаті дослідження визначено, що відношення ВВП на душу населення держави до середнього значення по ЄС зросло із 49 % перед приєднанням до ЄС до 63 % у 2012 р. За цей період відбулися також важливі позитивні структурні трансформації виробництва й експорту високотехнологічної та високоякісної продукції. На сьогодні значний внесок у ВВП роблять легка промисловість, ІТ-індустрія, машинобудування, будівництво, освіта та наука [1].

Таблиця 1

Макроекономічні показники України та Польщі станом на 2012 р. [1; 2]

№ з/п	Показник	Україна	Польща
1	ВВП, млрд євро	132,0	379,2
2	ВВП на душу населення, євро	2901,0	9842,0
3	Експорт товарів, млрд євро	57,1	142,0
4	Сумарний обсяг прямих іноземних інвестицій у 2003–2012 рр., млрд євро	36,8	101,9
5	Доходи бюджету, млрд євро	32,4	68,4
6	Мінімальна заробітна плата, євро	114,1	380,4
7	Середня заробітна плата, євро	321,2	905,0
8	Мінімальна пенсія, євро	88,9	201,2
9	Середня пенсія, євро	138,8	441,1
10	Рівень безробіття, %	8,6	13,4

Із досвіду Польщі ми можемо бачити, що вступ до Європейського Союзу не сприяв погіршенню відносин зі східними країнами, а навпаки, Польща значно збільшила експорт своєї продукції до цього регіону, зокрема й до Росії, що зумовлено підвищенням конкурентоспроможності польської економіки. 2004 р. у польському експорті й імпорті товарів частка східних країн становила 7,0–9,7 %, у т. ч. Росії – 1,7–2,1 %. А вже 2012 р. показник зріс до 10,0–16,3 %, у т. ч. Росії – 5,4–14,3 % [5].

Проте досить вагомою та єдиною перевагою України є показник безробіття, який значно нижчий, порівняно з європейськими країнами. На сьогодні проблема безробіття актуальна для Польщі та є прикладом негативного ефекту від вступу в Європейський Союз. Ситуація, що склалася, пояснюється значним зменшенням рівня вугільної, металургійної промисловості й важкого машинобудування, що спричинено посиленням екологічних норм ЄС. На той час уряд Польщі вважав укладення коштів у збільшення рівня екологічності цих виробництв недоцільними з економічного погляду. Оскільки ці галузі формують суттєву кількість робочих місць, ліквідацію яких неможливо компенсувати навіть за рахунок динамічного розвитку високотехнологічного виробництва та сектора малого й середнього бізнесу. Україна ж, зі свого боку, за рахунок збереження потужних промислових підприємств має значно менший показник безробіття [7].

Незважаючи на деякі проблеми, у результаті інтеграції Польщі до Європейського Союзу ми можемо бачити значне покращення переважної кількості показників соціально-економічного розвитку держави. Забезпечити високий рівень розвитку нашим західним сусідам удалося за рахунок можливостей і вигод від членства в ЄС.

Найвідчутнішими є, безумовно, прямі дотації з бюджету Європейського Союзу. Вони надходять до Польщі в межах реалізації двох пріоритетних цілей ЄС, а саме політики вирівнювання та підтримки сільського господарства. Із моменту вступу до ЄС у 2004 р. вона отримала майже 85,3 млрд євро. Відповідно до напрямів, у рамках політики вирівнювання отримано 52,8 млрд євро, а в межах спільної сільськогосподарської політики – ще 28,2 млрд. Тільки 2012 р. з бюджету ЄС Польща отримала майже 12 млрд євро. У наступному бюджеті ЄС на 2014–2020 рр. Польщі призначено 105,8 млрд євро, із них 72,9 млрд – у рамках політики вирівнювання [6].

Щодо механізму фінансування Польщі, то він реалізується за рахунок фінансування операційних програм, які, зі свого боку, готуються національними органами влади, після чого погоджуються з органами управління Європейського Союзу. При цьому переважна частка коштів являє собою капітальні видатки, які неможливо спрямувати на інші цілі. Великий обсяг коштів ЄС спрямовує на розвиток інфраструктури Польщі, а саме на модернізацію залізничних колій, будівництво автострад, аеропортів, оновлення парку комунального транспорту; реалізуються також енергоефективні заходи, такі як переобладнання теплових енергетичних систем на споживання газу; розвиток малого бізнесу; фінансування освіти та науки тощо (табл. 2).

Таблиця 2

Операційні програми Польщі й сума, яка фінансується на 2007–2013 рр.

Назва операційної програми	Сума, млрд євро
Операційна програма «Інфраструктура й довкілля»	27,9
16 регіональних операційних програм	16,6
Операційна програма «Людський капітал»	9,7
Операційна програма «Інноваційна економіка»	8,3
Операційна програма «Розвиток регіонів східної Польщі»	2,3
Операційна програма «Технічна допомога»	0,5
Програма європейської територіальної співпраці	0,7
Резерви	1,3
РАЗОМ	67,3

Безпосередньою вигодою від приєднання до Європейського Союзу можна вважати також зростання реальних прямих іноземних інвестицій. Підтвердження цього – те, що 90 % інвестицій у державу припадають на американські та європейські компанії, що зумовлено інтеграцією держави до єдиного економічного західного простору. У 2003–2012 рр. Польща залучила майже 102 млрд євро, а Україна зі значно більшим потенціалом – усього близько 37 млрд євро, не кажучи про те, що

більшість прямих іноземних інвестицій, які надходять до України, – це кошти, виведені з її економіки задля зниження рівня оподаткування (рис. 1) [2].

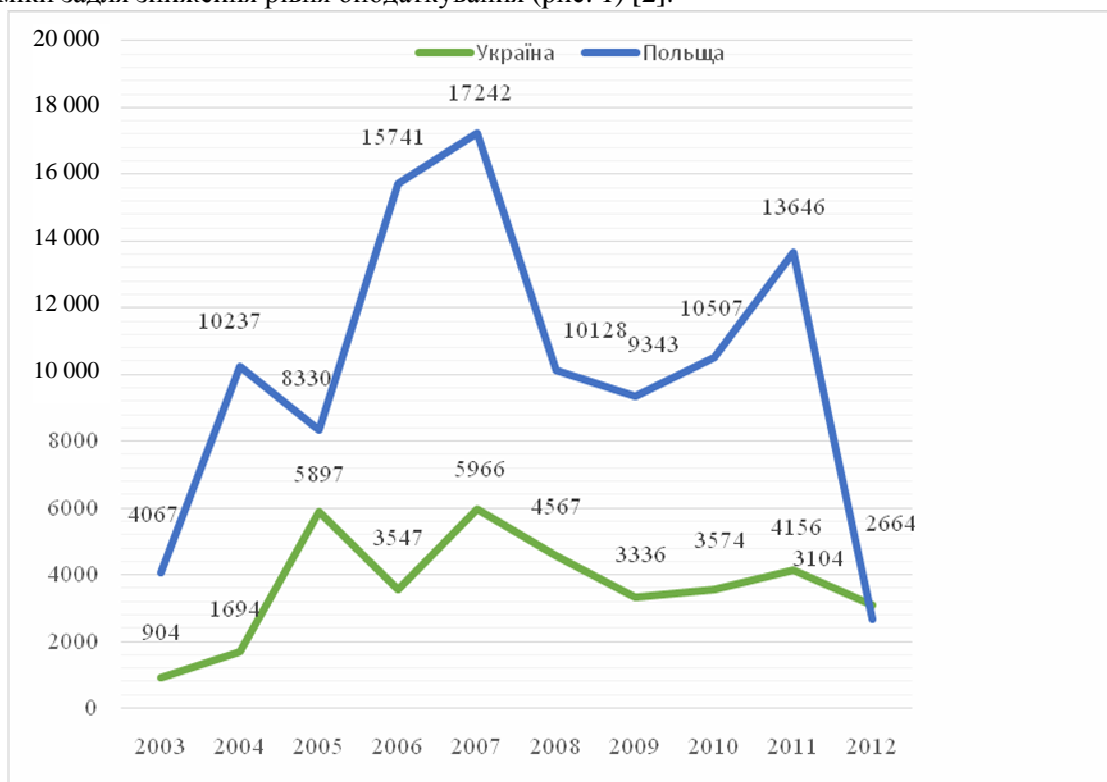

Рис. 1. Обсяги прямих іноземних інвестицій, України та Польщі у 2003–2012 рр., млн євро [1; 2]

У результаті аналізу можемо побачити, які вигоди чекають на Україну в разі інтеграції до ЄС і в якому напрямі й за яким призначенням працюватимуть додаткові фінансові ресурси. Звісно, проведення таких паралелей між Україною та Польщею викликає зауваження, утім менталітет поляків дуже близький до українського, а комплекс проблем України дуже подібний до тих, які притаманні Польщі на початку руху в європейському напрямі. Навіть зараз у Польщі спалахують гучні скандали щодо різних зловживань чиновників, фінансових афер, ухиляння підприємств від сплати податків, нецільового використання бюджетних коштів. Але саме тут членство країни у Європейському Союзі відіграє значну роль. Європейська комісія стежить за ефективністю та обґрунтованістю витрачання публічних коштів, що автоматично формує антикорупційне середовище. Європейськими компаніями сформовано клімат, де домінують принципи прозорості, чесної конкуренції та партнерського діалогу з органами державної й місцевої влади.

Не слід забувати й про потенційні загрози, що очікують Україну на шляху до європейського напрямку інтеграції. Головна з них полягає в тому, що вітчизняні підприємства не є достатньо конкурентоспроможними, а тому можуть не лише не досягнути успіхів на європейських ринках, а й утратити внутрішній, оскільки вже сьогодні європейські підприємства перебувають на вищому рівні технічного та технологічного забезпечення [3].

На стадії проміжної інтеграції України до ЄС через підписання угоди про асоціацію важливо розуміти, що загрозою для вітчизняної економіки є не європейські інвестиції, а їх брак. У зв'язку з відкриттям нового й досить об'ємного ринку європейські компанії мають альтернативу: або розширити експорт капіталу в Україну, налагоджуючи тут своє виробництво, або збільшити експорт готової продукції, інвестувавши при цьому хіба що в логістику.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отож, рухаючись у європейському напрямі інтеграції, загрози для економіки властиві Україні, а й потенційні вигоди досить привабливі. Домогтися успіхів у цьому напрямі можливо завдяки політичній волі керівництва країни довести цей рух до повноцінної інтеграції в Європейський Союз. В іншому разі Україна залишиться лише на стадії асоціації й зони вільної торгівлі, вона втратить усі можливості співпраці з країнами Сходу.

Джерела та література

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/publish/article/system?art_id=36400&cat_id=36399
3. Молдован О. О. Топ-5 міфів українців щодо ЄС [Електронний ресурс] / О. О. Молдован. – Режим доступу : <http://vexel.prom.ua/a125737-top-mfv-ukrayintsv.html>
4. Осадча Н. В. Характеристика процесу інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс] / Н. В. Осадча. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/evd/2011_3
5. Пер Ботольф М. Шлях до зони вільної торгівлі між ЄС та Україною: виклики та можливості для торгівлі та інвестицій / Пер Ботольф Маурсет, В. Головка, Д. Покришка та ін. ; ред. С. Міряєва, В. Бенч. – К. : АДІН, 2011. – 308 с.
6. Посольство Республіки Польща в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kijow.msz.gov.pl/uk>
7. Яков'юк І. Азбука європейської інтеграції / І. Яков'юк, Л. Трагнюк, В. Меделяєв. – Х. : Апекс+, 2006. – 168 с.

Павлов Константин. Украина на пути интеграции в Европейский Союз. Выгоды и угрозы. В статье определены преимущества, перспективы и проблемы в процессе движения Украины к полноценной интеграции в Европейский Союз путем подписания соглашения об ассоциации на примере западного партнера – Польши. Проанализированы макроэкономические показатели Украины и Польши по состоянию на 2012 г. Охарактеризован ряд операционных программ, которые происходят в Польше, а также объемы их финансирования. В результате анализа мы можем видеть, какие выгоды ждут Украину в случае интеграции в ЕС и в каком направлении и по какому назначению будут работать дополнительные финансовые ресурсы. Представлены выгоды и угрозы, которые ожидают нашу страну на пути к вхождению в ЕС.

Ключевые слова: интеграция, иностранные инвестиции, операционные программы, безработица, Всемирный Банк.

Pavlov Konstantyn. Ukraine's Integration Into the European Union. The Benefits and Threats. The article outlines the benefits, prospects and problems in the process of moving towards full integration of Ukraine into the European Union by signing the association agreement as an example of Western partner – Poland. The analysis of macroeconomic indicators of Ukraine and Poland as of 2012. Characterized a number of operating programs taking place in Poland and the amount of funding. In the analysis we can see that the benefits are waiting for Ukraine in case of integration with the EU and in which direction and how the appointment will run additional financial resources. Presents the benefits and dangers that await our country on the path to joining the EU.

Key words: integration, foreign investment, operational programs, unemployment, World Bank.

Стаття надійшла до редколегії
23.09.2013 р.

УДК 339.972:339.924

Наталія Науменко

Аспекти втілення елементів сучасної інноваційної політики країн Центральної та Східної Європи як позитивний фактор привабливості потенційного інвестора

Проаналізовано особливості європейського інноваційного простору на прикладі країн ЦСЄ. Розкрито механізм сучасної інноваційної політики, що ефективно використовує група країн Європейського Союзу. Розглянуто систему індикаторів інноваційного зростання країн Центрально-Східної Європи, що дало змогу виявити серед них лідерів інноваційного зростання. Окрему увагу приділено моделям наздоганяючої й інтеграційної взаємодії. На підставі проведеного аналізу виокремлено позитивні та негативні риси зарубіжного досвіду у сфері інновацій і розглянуто можливість застосування позитивних елементів європейського досвіду в процесі вдосконалення національного інноваційно-інвестиційного режиму як невід'ємного складника інтегрування України в міжнародні економічні структури.

Ключові слова: інноваційний простір, модель економічного розвитку, індекс інновацій, інвестиційний клімат, патентна активність.

© Науменко Н., 2013